

Geacht kabinet,

Ik maak mij grote zorgen om klimaatverandering en daardoor ook over het gebrek aan urgentie bij het Kabinet. Het huidige Klimaatplan is onvoldoende om de bestaande doelen te halen, en de bestaande doelen zijn al lang achterhaald door de werkelijkheid.

We hebben al volop te maken met klimaatverandering en het gaat steeds sneller, de anderhalve graad is inmiddels aangetikt. Er is een belangrijke reden waarom in Parijs is afgesproken om onder de anderhalve graad te blijven: het verschil tussen anderhalve en twee graden opwarming is gigantisch. Bij twee graden kan in grote delen van Afrika geen voedsel meer worden geproduceerd en zullen drinkwatertekorten zo ernstig toenemen dat vele honderden miljoenen mensen op zoek gaan naar een ander onderkomen. Dat zal hier leiden tot nog meer polarisatie en mogelijk erger (oorlog?). Twee graden opwarming leidt ook tot het verdwijnen van koraal en daarmee de 30% van de vissoorten die daarvan afhankelijk zijn en dat zorgt voor grote voedseltekorten bij alle diersoorten en mensen die hoger in die voedselketen staan. Om voedselzekerheid op de lange termijn te garanderen, is stevig klimaatbeleid onmisbaar.

Nederland is een vruchtbaar land en wij kunnen veel mensen voeden. Maar nu voeden we vooral vee. Als de Atlantische golfstroom stil komt te liggen, iets waar wetenschappers keer op keer de noodklok over luiden, wordt Nederland tijdelijk kouder en droger met een verwachte teruggang van landbouwproductie met 30%.

Het zou het kabinet sieren wanneer zij zouden luisteren naar de duizenden wetenschappers, hun eigen ambtenaren en het merendeel van de bezorgde Nederlanders dat meer klimaatactie wil.

Alle uitstoot die nu nog wordt toegelaten, blijft nog tientallen jaren in de atmosfeer en stapelt zich op. Dit kunnen we niet allemaal over laten aan de volgende generaties. Het is NU tijd om behalve CO₂ uitstoot te beperken, ook zo veel mogelijk CO₂ vast te leggen.

Niets doen is op termijn veel duurder en hoe langer het Kabinet wacht met maatregelen hoe moeilijker de maatschappij het krijgt. Het mooie is dat er vele maatregelen zijn te bedenken, die niet alleen bijdragen aan de klimaatopgave, maar die tegelijkertijd ook helpen voor een gezondere bodem, mooiere natuur, schoner water, schonere lucht en gezondere mensen.

Ik pleit heel dringend voor integrale oplossingen voor meerdere opgaven:

- Stop z.s.m. subsidies en vrijstellingen voor fossiele brandstoffen, en belast vervuilers.
- Alle sectoren – industrie, mobiliteit, landbouw, gebouwde omgeving, energie – evenredig aan de bak; zet een paar grote stappen zoals sluiten van grote vervuilende bedrijven (in plaats van subsidie). Niet alles kan meer, en het is tijd om moeilijke keuzen te maken. Om maar wat voorbeelden te noemen: krimp Schiphol, MAA en RTHA, geen Lelystad Airport en geen verbreding van de A27 ten koste van Amelisweerd.
- Zet in op een versnelde eiwittransitie en een gezonde voedselomgeving. Boeren produceren gezonde producten, maar wat de supermarkt in de aanbieding doet is ultrabewerkt, te veel suiker, vet en dierlijk eiwit. Met als gevolg: een dieet dat ongezond is voor de mens, en schadelijk voor dieren en de planeet. Help Nederlanders gezonder eten door een verlaging van BTW op biologische producten, groente en fruit. Tegelijkertijd kan een heffing op vlees en zuivel bijdragen aan een gezonder dieet en de opbrengsten van deze heffing kunnen worden gebruikt om de veehouderij te extensiveren, krimpen (halveren) en dierwaardig te maken.
- Zet niet in op dure technieken voor mestverwerking (Renure, mestvergisting, etc.) waardoor boeren nog meer vast komen te zitten in het huidige financiële systeem, maar zet in op een grondgebonden veestapel en een kunstmestvrije melkveehouderij. Mest is belangrijk: uit onderzoek van Topmest blijkt dat de extensieve melkveehouderij met kruidenrijk grasland en veel

weidegang, veel gezondere drijfmest produceert met veel lagere ammoniak uitstoot. Akkerbouwers kunnen hier op de lange termijn hun bodems beter mee voeden dan met kunstmest.

- Voedselzekerheid op de lange termijn is topprioriteit: zet landbouwgrond en kassen in voor de productie van humaan voedsel, niet voor veevoer of voor gangbare sierteelt. Stop met grootschalige import van veevoer.
- Stuur en beloon boeren voor een lagere uitstoot per hectare, in plaats van op kilo product. Om de landelijke uitstoot te laten dalen, zal de uitstoot per hectare omlaag moeten. Extensieve boeren doen dit al, terwijl ze tegelijkertijd ook beter zorgen voor dier en natuur.
- Betaal boeren voor de zorg voor het landschap, verhogen van het waterpeil in veen en voor meer bomen. Dit is een investering die zich terugverdiend. Denemarken heeft net laten zien dat zij klimaatverandering wél serieus nemen door het besluit te nemen dat grote delen van het Deense veengebied zullen worden omgezet in natuur.
- Zet vol in op biobased bouwen en geef hiermee akkerbouwers een duurzaam verdienmodel.
- Zet maximaal in op biologisch en dierwaardig. Caring Farmers en de Dierenbescherming hebben met een maatschappelijke kosten en batenanalyse berekend dat een dierwaardige veehouderij de staatskas 2 miljard euro per jaar kan opleveren plus meer brede welvaart.
- Maak gebruik van de kennis van duurzame boeren. Zo blijkt uit 45 jaar onderzoek (*) dat biodynamische boeren 85% van de opbrengst van gangbare boeren behalen met slechts 8% van de chemie, 64% van de energie en 57% van de mest. Dat doen zij door maximaal in te zetten op gezonde bodems die meer CO₂ opslaan en overigens daardoor ook beter bestand is tegen klimaatverandering. De biodynamische sector bestaat dit jaar 100 jaar, en heeft 100 jaar aan praktische kennis over duurzame landbouw.

Bovenop bovenstaande punten die wat ons betreft onmisbaar zijn om voedselzekerheid zo lang mogelijk te garanderen voor Nederlanders, vragen wij het kabinet om een wettelijk bindend CO₂-budget te introduceren, vergelijkbaar met het Britse model, dat de uitstoot van broeikasgassen over periodes van vijf jaar limiteert. Ook vragen wij om deze nationale budgetten te vertalen naar sectorale emissieplafonds, ondersteund door wetgeving die sectoren verplicht om aan hun doelen te voldoen.

De meeste Nederlanders willen meer klimaatactie, maar zij kijken naar de overheid voor sturing en inspiratie. Durft u te doen wat er nodig is?

(*) <https://www.ekoland.nl/artikel/1155390-bd-landbouw-beter-voor-bodemvruchtbaarheid>